

ارزیابی ریزساختار و مقاومت به سایش و خوردگی اینکومنل ۶۲۵ روکش کاری شده بر زیرلایه مسی

منصور رحیمی، مسعود سلطانی، مهدی صالحی

دانشکاهه مهندسی مواد، دانشگاه صنعتی اصفهان

(دریافت مقاله: ۹۸/۰۵/۲۰ - پذیرش مقاله: ۹۸/۰۶/۰۲)

چکیده

بهبود خواص سطحی مس مانند مقاومت به سایش و خوردگی موجب افزایش کاربرد این فلز در صنایع مختلف می‌گردد. به همین منظور، در این پژوهش آلیاز اینکومنل ۶۲۵ به روش جوشکاری قوس تنگستن-گاز روی مس پوشش داده شد. بررسی‌های فازی و رفتار انجام‌دادی روکش به کمک آزمون پراش اشعه ایکس (XRD)، میکروسکوپ نوری (OM)، میکروسکوپ الکترونی روبشی (SEM) و آنالیز طیف نگار تفکیک انرژی (EDS) نشان داد که ساختار روکش ایجاد شده شامل فاز زمینه γ به همراه محصولات ثانویه انجام‌دادی غنی از نیوبیوم می‌باشد. با توجه به حالت کامل نیکل و مس در حالت جامد، مشاهده شد که منطقه ایجاد شده بین روکش و زیرلایه دارای ترکیب شیمیایی $\text{Cu}-24.26\text{ Ni}-9.31\text{ Cr}-5.77\text{ Mo}$ و عاری از عیوب متالورژیکی است. میکروسختی زیرلایه و روکش در نزدیکی سطح به ترتیب ۵۰ و ۳۳۸ ویکرز اندازه گیری شد. به منظور بررسی رفتار سایشی روکش و زیرلایه از آزمون گویی بر دیسک در دمای محیط استفاده شد و سطوح سایش به کمک تصاویر SEM و آنالیز EDS مورد مطالعه قرار گرفت. روکش کاری انجام شده موجب افزایش مقاومت به سایش در حدود ۸۵٪ گردید که این افزایش را می‌توان به علت تغییر مکانیزم سایش از سایش سورقهای در مس به سایش اکسیداسیونی در روکش اینکومنل ۶۲۵ دانست. لایه اکسیدی تشکیل شده از جفت سایشی علاوه بر کاهش نرخ سایش، موجب کاهش دامنه اصطکاک از حدود ۱/۵-۰/۲ به ۰/۸-۰/۳ نیز گردید. اثر حضور روکش بر مقاومت به خوردگی زیرلایه نیز به کمک آزمون پلاریزاسیون بررسی شد. نتایج حاکی از افزایش قابل توجه مقاومت خوردگی مس در حضور این روکش داشت و جریان خوردگی از 239 nA/cm^2 به 227 nA/cm^2 کاهش یافت.

واژه‌های کلیدی: اینکومنل ۶۲۵، مس، جوشکاری قوسی، سایش، خوردگی.

Evaluation of Microstructure, Wear and Corrosion Resistance of Inconell 625 Clad Layer on Copper Substrate

Mansour Rahimi, Masoud Soltani, Mehdi Salehi

Department of Materials Engineering, Isfahan University of Technology

(Received 26 April 2019, accepted 11 August 2019)

Abstract

Improvement of copper surface properties, such as wear resistance and corrosion resistance, increases the application of this metal in various industries. For this purpose, Inconnell 625 alloy was coated with Gas Tangsten Arc Welding (GTAW) on copper. Phase analysis and solidification behavior of coating were performed using X-ray diffraction (XRD), optical microscopy (OM), scanning electron microscopy (SEM) and energy dispersive X-ray spectroscopy (EDS). The results showed that the coating structure contains the γ phase, with the secondary products of niobium-rich. Due to the full solubility of nickel and copper in solid state, it was observed that the region created between the coating and the substrate has a chemical composition of Cu-24.26 Ni-9.31 Cr-5.77 Mo and is free from metallurgical defects. The microhardness of substrate and coating was measured 50 and 338 vickers, respectively. In order to investigate the wear behavior of the coating and the substrate, the pin on disk test was used at ambient temperature. The wear surfaces produced at ambient temperature characterised at micro-scale level using SEM and EDS. The presence of coating increased wear resistance of about 85%, which can be attributed to the change in the wear mechanism from delamination wear (related to copper) to oxidation wear (related to inconell 625). The oxide layer formed from the wear pair, in addition to reducing the wear rate, reduced the friction range from about 0.2 - 1.5 (related to copper) to 0.3 - 0.8 (for inconell 625). The study corrosion property of coating and substrate was also done by polarization test. The results showed a significant increase corrosion resistance of copper in the presence of this coating and corrosion current decreased from 239 nA/cm^2 to 0.27 nA/cm^2 .

Keywords: Inconell 625, Copper, Arc welding, Wear, Corrosion.

E-mail of Corresponding author: mansour324@gmail.com.

مقدمه

آلیاز ۶۲۵ برای شرایط کاری در شرایط سخت و طولانی مدت، موفقیت چشمگیری داشته است. امروزه این آلیاز با توجه به مقاومت بالا در برابر خوردگی، اکسیداسیون و سایش، استحکام مکانیکی بالا و جوش پذیری عالی در سایش، استحکام مکانیکی بالا و جوش پذیری عالی در کاربردهایی نظیر صنایع پتروشیمی، قالب های شکل دهنی، رکوپراتور توربین گاز و سیستم های تبدیل زباله به انرژی به عنوان یک لایه روکش جوشی از اهمیت بالایی برخوردار است [۱۳ و ۱۴]. بیشتر مطالعات صورت گرفته مربوط به استفاده از این روکش روی فولاد بوده است و در تمامی مطالعات بطور قابل توجهی خواص سطحی زیرالایه فولادی را بهبود بخشیده است [۱۵-۱۷]. تا به حال پوشش دهی این آلیاز روی مس به روش GTAW مس مورد مطالعه قرار نگرفته است. بنابراین ایجاد روکش اینکونل ۶۲۵ به روش GTAW و چگونگی تأثیر آن بر خواص سطحی این فلز می تواند یک چالش جذاب باشد. در این پژوهش پس از دستیابی به شرایط بهینه روکش کاری با استفاده از جوشکاری GTAW روی مس، رفتار انجامدادی و ریزساختار روکش مطالعه می گردد. سپس به بررسی سختی، مقاومت به خوردگی و سایشی زیرالایه مسی در حضور این پوشش پرداخته خواهد شد.

بخش تجربی

مواد مصرفی

در این تحقیق مس خالص به عنوان زیرالایه و اینکونل ۶۲۵ به عنوان روکش انتخاب شد. به منظور روکش کاری از سیم جوش اینکونل ۶۲۵ با قطر $2/4$ میلی متر و ورق مسی خالص اکسیژن زدایی شده با ضخامت ۷ میلی متر استفاده گردید. ترکیب شیمیایی سیم جوش مورد استفاده که با استفاده از آزمون طیف سنج نوری مشخص گردید، در جدول ۱ آورده شده است. به منظور از بین بردن اثر رقت روکش توسط زیرالایه، پنج لایه از روکش بر سطح زیرالایه اعمال گردید.

مس به دلیل خواص منحصر به فرد مانند رنگِ جذاب، هدایت الکتریکی و حرارتی بالا و شکل پذیری مناسب در صنایع مختلف مانند هوا فضا، دریایی، متالورژیکی، زیستی و الکتریکی کاربرد گسترده‌ای دارد [۱]. اما یک مشکل اساسی در استفاده از تجهیزات مسی، سختی و مقاومت سایشی بسیار کم آن است [۲]. از طرفی مس اگر در محیطی مرطوب حاوی کلر قرار گیرد، به راحتی خورد می شود و با این اتفاق ظاهر زیبا و خواص الکتریکی، حرارتی و مکانیکی خود را از دست می دهد [۳]. بنابراین برای افزایش عمر کاری قطعات مسی، بهبود خواص سطحی این فلز امری ضروری است. به همین منظور عملیات سطحی متفاوتی مانند آبکاری الکتریکی، الکترولنس، رسوب فیزیکی، اسپری حرارتی و سختگردانی با استفاده از لیزر و پلاسمما به کار گرفته می شود [۷-۴].

یکی از مهم ترین روش ها جهت افزایش مقاومت به سایش و خوردگی سطوح فلزی، استفاده از فرایند پوشش دهی سطحی با استفاده از جوشکاری می باشد [۸]. در سالیان اخیر روش جوشکاری قوسی تنگستن-گاز^۱ (GTAW) برای ایجاد پوششی با خواص سطحی عالی روی فلزات مختلف مورد توجه قرار گرفته است [۱۰-۸]. ویژگی های این روش عبارتند از نرخ رسوب گذاری بالا، چسبندگی خوب پوشش به زیرالایه به دلیل ایجاد پیوند متالورژیکی، ضخامت بالای پوشش و آسان بودن مراحل تولید که سبب گستردگی کاربرد آن در صنایع مختلف نظیر فولاد، پتروشیمی، نفت، گاز و هسته ای شده است [۱۱]. اینکونل ۶۲۵، سوپر آلیاز پایه نیکلی بر اساس سیستم سه تایی Ni-Cr-Mo و با افزودن نیوبیوم به عنوان یک آلیاز استحکام یافته محلول جامد، برای پره های توربین و لوله های بخار در سال ۱۹۵۰ ساخته شد [۱۲]. به طور کلی می توان گفت در بین آلیاز های استحکام یافته محلول جامد،

^۱ Gas Tangsten Arc Welding(GTAW)

جدول ۱. ترکیب شیمیایی سیم جوش مورد استفاده در این تحقیق.

Ni	Cu	Cr	Mo	Al	Ti	Nb	Fe	C	Co	عنصر
باقیمانده	۰/۱۷	۲۱/۹۲	۹/۲۱	۰/۱۱	۰/۲۱	۳/۵۰	۳/۱۸	۰/۵۰	۰/۱۱	درصد وزنی

که تمامی نمونه‌ها با ولتاژ ۱۲ ولت جوشکاری شدند. به منظور اندازه‌گیری سرعت جوشکاری، ۱۰۰ میلی متر از ورقه‌ی مسی توسط کولیس اندازه‌گیری و سپس علامت‌گذاری گردید. زمان انجام جوشکاری از لحظه‌ی شروع تا پایان جوشکاری توسط کرنومتر اندازه‌گیری گردید. در این تحقیق از الکترود مصرف نشدنی تنگستنی حاوی ۰.۲٪ توریم و گاز محافظ آرگون با خلوص ۹۹/۹۹٪ استفاده شد. برای رفع مشکلات ناشی از تجمع رطوبت درون شیلنگ گاز، قبل از شروع جوشکاری گاز آرگون به مدت ۲۰ ثانیه به بیرون رانده شد و پس از جوشکاری نیز به مدت ۱۰ ثانیه اعمال گاز پس ران رعایت شد.

به منظور انجام فرایند روکش کاری، زیرلایه مسی به ابعاد $30 \times 7 \text{ mm}^3$ آماده گردید. با توجه به انتقال حرارت بالای مس، حرارت در کل نمونه پخش می‌شد و امکان پیدایش حوضچه میسر نبود لذا زیرلایه تا دمای 600°C توسط کوره القایی پیش گرم شد و بررسی ابتدا به ساکن روکش کاری قوس تنگستن- گاز مس توسط اینکومنل ۶۲۵ با استفاده از جریان‌های مختلف انجام شد. مشاهده گردید که در جریان‌های کمتر از ۱۱۰ آمپر، امکان ذوب زیرلایه وجود نداشته و امتزاج حاصل نمی‌گردد. در جریان ۱۹۰ آمپر نیز به علت حرارت ورودی بالا، مس سوراخ شد؛ لذا ۸ نمونه با مشخصات آورده شده در جدول ۲ تهیه گردید.

جدول ۲. متغیرهای جوشکاری استفاده شده در این تحقیق

شماره نمونه	جریان(A)	سرعت جوشکاری(mm/s)
۱	۱۱۰	۰/۴۰
۲	۱۲۰	۰/۷۴
۳	۱۳۰	۰/۹۱
۴	۱۴۰	۱/۱۵
۵	۱۵۰	۱/۱۵
۶	۱۶۰	۱/۱۵
۷	۱۷۰	۱/۲۶
۸	۱۸۰	۱/۳۰

توجه به الگوی پراش پرتو ایکس به دست آمده و با کمک نرم افزار Xpert High Score انجام گرفت. جهت ریخت شناسی فازها، بررسی ریزساختار پوشش اعمالی و اندازه‌گیری رقت، نمونه‌ها با روش سمباده‌زنی و پولیش با محلول حاوی آلمینا انجام گرفت. حکاکی روکش با استفاده از محلول الکتروولیتی اگزالیک اسید ۰/۱٪

مشخصه‌یابی نمونه‌ها

برای شناسایی ترکیبات احتمالی به وجود آمده در ساختار، از دستگاه پراش پرتو ایکس (XRD) تحت ولتاژ ۴۰ کیلو وات، جریان ۳۰ میلی آمپر و پرتو Cu K_α با طول موج ۱/۵۴۲ آنگستروم استفاده گردید. شناسایی فازها با

انجام گرفت که در این روش بار اعمالی ۱۰۰ گرم، زمان رونشتست ۱۰ ثانیه و فواصل بین سختی سنجی $100\text{ }\mu\text{m}$ انتخاب شد.

به منظور بررسی رفتار سایشی زیرلايه و روکش ایجاد شده، از آزمون سایش پین بر دیسک استفاده گردید. به همین منظور پین هایی به قطر و شعاع عرقچین ۵ mm از نمونه ها توسط دستگاه وايرکات تهیه شد. فولاد گرمکار H13 با ترکیب شیمیایی ذکر شده در جدول ۳ و قطر ۵۰mm به عنوان جفت سایشی انتخاب شد.

وزنی در ۶ ولت به انجام رسید. ریخت شناسی فازها و بررسی ریزساختاری با استفاده از میکروسکوپ نوری(OM) و میکروسکوپ الکترونی روبشی(SEM) مجهر به طیف نگار تفکیک اثری (EDS) انجام شد. به منظور محاسبه درصد رقت، سطح مقطع عرضی نمونه های جوشکاری شده آماده سازی شد و با استفاده از نرم افزار Image J میزان امتزاج جوش و زیرلايه در یکدیگر اندازه گیری شد. ریزساختی سنجی از سطح مقطع جوش تا زیرلايه با استفاده از دستگاه میکروساختی سنجی Buhler

جدول ۳. ترکیب شیمیایی جفت سایشی (فولاد گرمکار H13)

عنصر	C	Cr	Mn	Mo	Si	V	Fe
درصد وزنی	۰/۳۸	۵/۰۲	۰/۳۳	۱/۶۵	۱/۱۲	۰/۹۳	با قیمانده

پلاریزاسیون تافل، هر نمونه به مدت ۳۰ دقیقه در محلول $3/5\text{ NaCl}$ درصد حجمی قرار گرفت و سپس آزمون انجام شد. این آزمون در محدوده پتانسیل 250 mV کمتر و 1000 mv بیشتر از پتانسیل مدار باز و با سرعت روبش $0/001\text{ V/s}$ انجام گرفت. در این شرایط هر یک از نمونه ها به عنوان الکترود کاری بسته شده و الکترود کالولمل اشباع و الکترود پلاتینی به عنوان الکترودهای مرجع و شمارنده جهت تکمیل مدار و انجام آزمایش به کار گرفته شدند.

نتایج و بحث

انتخاب شرایط بهینه جوشکاری

در جوشکاری مس، با توجه به انتقال حرارت بالای مس، امکان ثابت نگه داشتن سرعت جوشکاری وجود نداشت. با ثابت نگه داشتن سرعت جوشکاری برخی از نمونه ها سوراخ شدند و در تعدادی از نمونه ها جوش با زیرلايه امتزاج پیدا نکرد. مقادیر سختی و حرارت ورودی هر یک از نمونه ها در جدول ۴ آورده شده است. برای به دست آوردن میزان حرارت ورودی هر آزمایش از رابطه ۱ استفاده گردید[۱۸]:

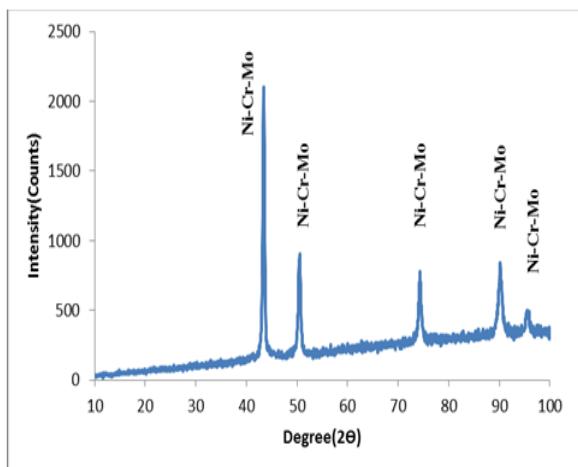
به منظور سخت گردانی جفت سایشی، دیسک ها تحت عملیات حرارتی قرار گرفت. برای این کار نمونه ها درون کوره قرار داده شد و پس از رسیدن به دمای 720°C ، به مدت ۲۰ دقیقه نگهداری شد. سپس نمونه ها تا دمای 1060°C درجه سانتی گراد حرارت دید و در این دما به مدت ۴۰ دقیقه نگه داشته شد و در نهایت در روغن سرد گردید تا به سختی $58/3\text{ HRC}$ برسد. سطوح دیسک ها با استفاده از سنگ مغناطیسی و سمباده آماده شد تا به زبری متوسط $0/14\text{ }\mu\text{m}$ رسید. پس از انجام آزمون بارپذیری، بار مورد نظر ۵ نیوتون انتخاب شد و با سرعت خطی $0/1\text{ m/s}$ در مسافت ۵۰۰ متر طبق استاندارد ASTM G99 آزمون سایش انجام شد. در طی این مسافت هر 50 m کاهش وزن نمونه ها با کمک ترازوی دیجیتالی با دقت $0/1\text{ mg}$ اندازه گیری شد. مکانیزم سایش نیز به کمک بررسی سطوح سایشی بوسیله میکروسکوپ الکترونی و آزمون طیف نگار تفکیک اثری مورد مطالعه قرار گرفت.

به منظور بررسی تأثیر عملیات سطحی بر مقاومت به خوردگی زیرلايه مسی به کمک دستگاه پتانسیومتر- گالوانوستات IVIUMSTAT آزمون پلاریزاسیون تافل انجام شد. برای رسیدن به شرایط پایا قبل از انجام آزمون

۰/۹۸	۳۳۲	۸
------	-----	---

حالت انجماد در درون جوش با متغیرهای نرخ رشد (R) و گرادیان دمایی (G) مورد بررسی قرار می‌گیرد. به دلیل کشیدگی حوضچه جوش، اختلاف بین حداکثر دمای حوضچه (T_{max}) و دمای مرز حوضچه (T_L) در خط مرکزی جوش، بیشتر از خط ذوب است. بنابراین گرادیان دمایی در جهت عمود بر مرز حوضچه در خط مرکزی جوش (G_{CL}) کمتر از خط ذوب (G_{FL}) خواهد بود. بنابراین به دلیل آنکه $G_{FL} > G_{CL}$ و $R_{CL} >> R_{FL}$ است، می‌توان نوشت [۱۸ و ۱۹]:

$$(G/R)_{CL} \ll (G/R)_{FL} \quad \text{رابطه ۲}$$

شکل ۱. آنتالیز پراش پرتو ایکس روکش ایجاد شده حاوی تک فاز γ (Ni-Cr-Mo).

با توجه به رابطه ۲ از خط ذوب به سمت خط مرکزی جوش، نسبت G/R کاهش می‌یابد. با کاهش این نسبت، در منطقه‌ی ذوب حالت انجماد از صفحه ای به سلولی، دندربیتی ستونی و دندربیتی هم محور تغییر یابد. ریزساختار جوش به همراه ساختار نواحی مختلف جوش اینکومنل ۶۲۵ حاصل از میکروسکوپ نوری در شکل ۲ آورده شده است.

$$Q = \eta \frac{V}{v} \quad \text{رابطه ۱}$$

که در این رابطه Q میزان حرارت ورودی بر حسب ژول بر میلیمتر، η بازده منبع جوشکاری که در این تحقیق برابر $0/6$ انتخاب گردید، V ولتاژ، I آمپر و v سرعت جوشکاری بر حسب میلیمتر بر ثانیه است. با توجه به اینکه در روکش کاری جوشی، هدف به دست آوردن حداکثر سختی است، شرایط نمونه شماره ۴ به عنوان شرایط بهینه جوشکاری انتخاب گردید. با استفاده از نرم افزار J Image میزان رقت جوش 34% به دست آمد.

ریز ساختار و فاز شناسی

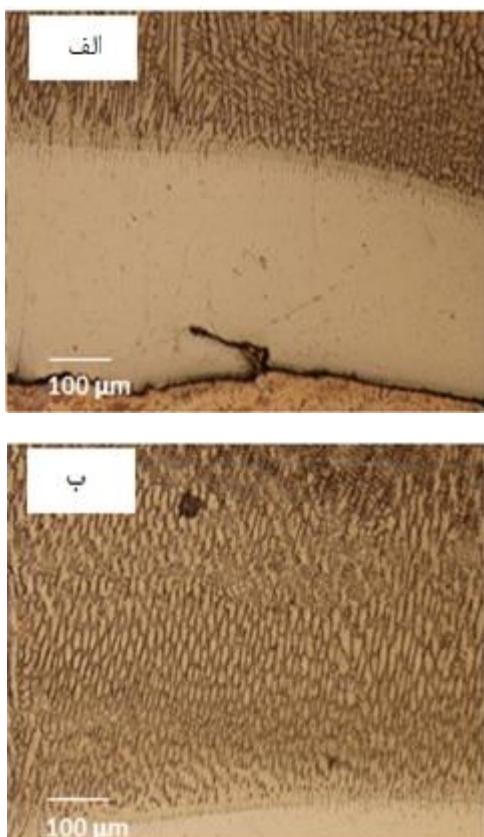
در بررسی‌های انجام شده روی آلیازهای پایه نیکل استحکام یافته محلول جامد، محققین اعلام کردند که این آلیازها به صورت آستینیتی منجمد می‌شوند و در پایان نیز کاملاً آستینیتی هستند [۱۹-۲۱]. آنالیز پراش پرتوی ایکس روکش ایجاد شده در شکل ۱ آورده شده است. الگوی پراش جوش، نشان دهنده انجماد تک فاز آستینیتی (γ) است. در پراش پرتو ایکس موجود، اثری از فازهای ثانویه دیده نشد و لذا می‌توان گفت که درصد این فازها (در صورت وجود) کمتر از ۵% می‌باشد.

جدول ۴. مقادیر سختی و حرارت ورودی نمونه‌های جوشکاری شده

شماره نمونه	سختی ($HV_{0.1}$)	حرارت ورودی (kj/mm)
۱	۲۶۰	۱/۹۸
۲	۲۷۵	۱/۱۷
۳	۲۸۳	۱/۰۳
۴	۳۳۸	۰/۸۸
۵	۳۳۱	۰/۹۴
۶	۲۷۸	۱
۷	۳۳۰	۰/۹۷

می‌رسد که دانه‌های متاثر از حرارت و فلز جوش به هم پیوستند که علت این پدیده حضور تعدادی از دانه‌های فلز پایه درون حوضچه جوش و انجامدادشان عنوان شده است [۲۲ و ۲۳].

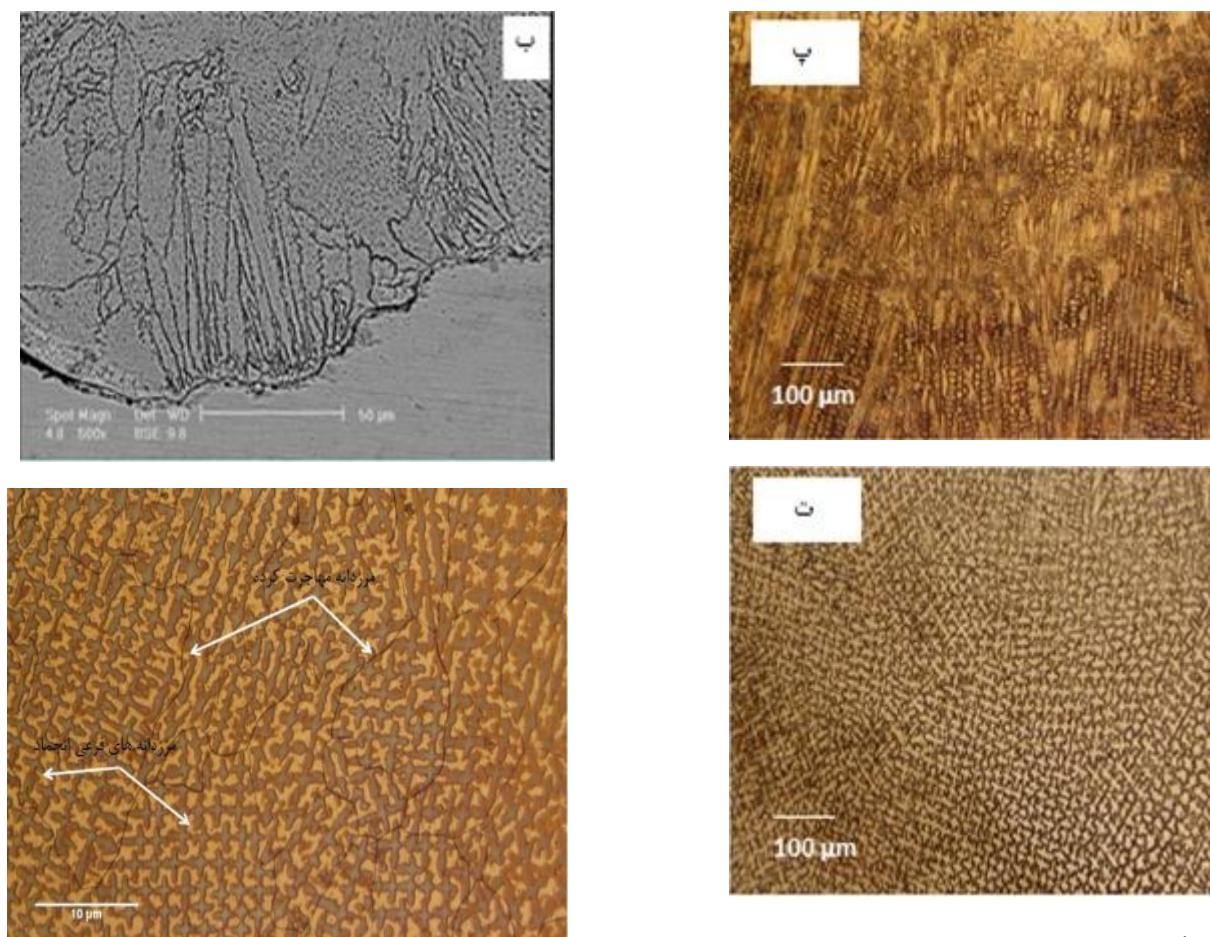
از آنجاییکه بسیاری از عیوب مربوط به منطقه‌ی ذوب طی مرحله‌ی تولید و سرویس در رابطه با مرزها هستند، شناخت طبیعت مرزهای مختلف، یا فصل مشترک‌ها، که در فلز جوش پایه نیکل موجودند بسیار مهم می‌باشد. در شکل ۴ مرزدانه‌های فرعی انجاماد و مرزدانه‌های مهاجرت کرده نشان داده شده است. مرزدانه‌های فرعی انجاماد جداکننده‌ی دندانه‌های هم محور از یکدیگر هستند. مرزدانه‌های مهاجرت کرده یک مرز با زاویه‌ی بیش از ۳۰ درجه است. بسته به ترکیب شیمیایی ریزساختار در جایی که مهاجرت کرده، ترکیب شیمیایی مرز به صورت موضعی تغییر می‌کند. همچنین ممکن است مقداری جدایش در این مرزدانه‌ها رخ دهد [۱۸ و ۲۳].

بطور کلی با توجه به دیاگرام فازی نیکل-مس، این دو فلز در حالت جامد حلایت کامل در هم دارند و ترکیبی تولید نمی‌کنند. شکل ۳ فصل مشترک بین فلز پایه و روکش را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه ساختار کریستالوگرافی هر دو ماده از نوع FCC است، در فلز جوش مرز نوع اول تشکیل می‌شود. در مرزهای نوع دوم، رشد دانه‌ها در ناحیه فلز جوش دقیقاً به موازات فصل مشترک جوش صورت می‌گیرد. در مرزهای نوع اول، رشد دانه‌ها متفاوت است؛ بدین صورت که مرزدانه‌های در حال انجاماد درست از مرزهای درون فلز پایه ادامه پیدا کرده و به صورت عمود بر فصل مشترک جوش به داخل حوضچه ادامه پیدا می‌کند [۱۸]. این نوع رشد دانه‌ها را رشد رونشینی^۱ می‌نامند. شباهت ساختار کریستالی و ترکیب شیمیایی باعث بوجود آمدن رشد رونشینی می‌شود اما در مرزهای نوع دوم به دلیل تفاوت در ترکیب شیمیایی زیرلایه و پوشش، دانه‌های جدید در مرز ذوب جوانه خواهند زد [۱۸]. با توجه به اینکه ساختار کریستالی مس و اینکونل ۶۲۵ یکسان است، در فصل مشترک رشد رونشینی رخ می‌دهد. به این نوع مرزها که حاصل رشد ستونی فلز پایه به درون پوشش اعمالی می‌باشد و عمود بر مرزهای ذوب، جهت دار شده‌اند، مرزهای نوع اول اطلاق می‌شود. دلیل عمود بودن مرزها به حوضچه جوش، وجود بیشترین گرادیان دمایی در این جهت می‌باشد. الیه دندانه‌های ستونی یا سلول‌های درون هردانه تمایل به رشد در جهت آسان را دارند. در مواد با ساختار کریستالی مکعبی مرکزدار، جهت <۱۰۰> جهت رشد آسان است [۱۸].

وجود شیب دمایی زیاد در حوضچه جوش باعث جلوگیری از ایجاد جوانه شده لذا هر دانه ابتدا به صورت ادامه یکی از دانه‌های موجود در بخشی از مرز ذوب که در آن پهنه‌ای جوش از همه جای دیگر بیشتر است، تشکیل می‌شود. در این حالت دانه‌ها با حرکت مرز ذوب به جلو، به صورت ستونی رشد می‌کنند. بنابراین این طور به نظر

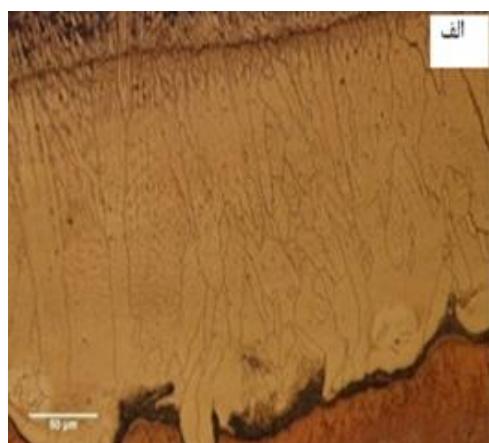
^۱ Epytaxial

شکل ۴. نمایش مرزاوهای تشکیل شده در ساختار جوش اینکونول ۶۲۵.

تصویر حاصل از میکروسکوپ الکترونی از جوش نزدیک به زیرلایه همراه با آنالیز نقطه‌ای در شکل ۵ آورده شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود هیچ گونه ترکی در این منطقه مشاهده نگردید. علت پیدایش یک پیوند متالورژیکی قوی عاری از تخلخل و ترک را می‌توان حلالت کامل عنصر نیکل و مس در یکدیگر دانست. در نزدیکی فصل مشترک یک لایه میانی از جنس مس- نیکل تشکیل گردیده و عنصر تشکیل دهنده‌ی فازهای ثانویه در این منطقه مشاهده نشد. در این منطقه مقادیری از عنصر کروم و مولیبدن نیز مشاهده گردید. ترکیب شیمیایی این لایه با استفاده از آنالیز EDS به صورت $\text{Cu-}24.26\text{ Ni-}9.31\text{ Cr-}5.77\text{ Mo}$ به دست آمد. با استفاده از نرم افزار J Image اندازه متوسط این لایه میانی اندازه گیری شد. عرض این لایه که در سرتاسر جوش تشکیل شد $174\text{ }\mu\text{m}-219\text{ }\mu\text{m}$ بوده

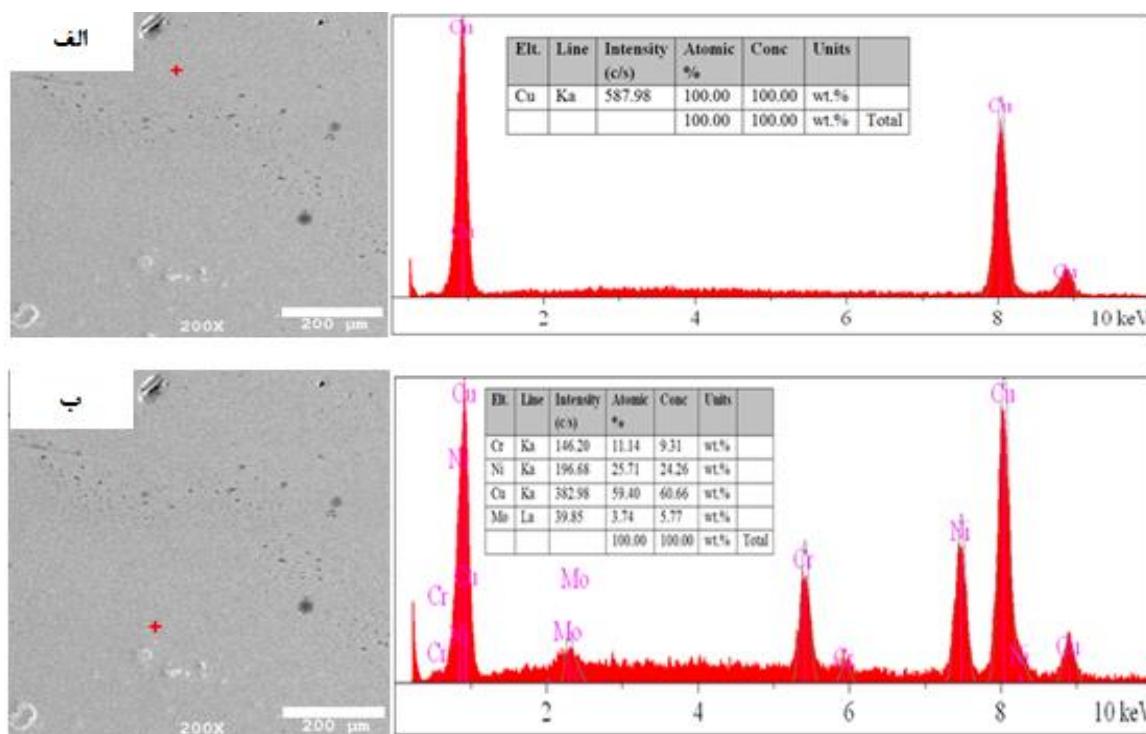
شکل ۲. (الف) انجماد صفحه‌ای، (ب) ریزساختار سلولی حاصل از انجماد، (پ) دندربیت‌های ستونی، (ت) رشد دندربیت‌ها به صورت هم محور.

شکل ۳. رشد رونشستی در آلیاژ ۶۲۵ روکش کاری شده روی مس (الف) تصویر حاصل از میکروسکوپ نوری و (ب) میکروسکوپ الکترونی.

منطقه‌ی محلول جامد نیکل-مس، از جبهه انجامادی پس زده شدند. این عناصر پس از منطقه‌ی محلول جامد نیکل-مس، درون مناطق بین دندریتی تجمع نموده و تشکیل فاز غنی از مولیبدن و نیوبیوم را داده‌اند. تشکیل این فازها با اشکال غیرمنظمه در شکل ۶ دیده می‌شود.

که متوسط آن $196 \mu\text{m}$ به دست آمد. با فاصله گرفتن از زیرلايه و نزدیک شدن به جوش، مقدار مس از ۱۰۰ درصد وزنی به حدود ۳۱ درصد وزنی در انتهای لایه اول کاهش پیدا نمود. همان گونه که دیده شد، عناصر نیوبیوم، آلمینیوم، تیتانیوم و تا حدودی مولیبدن، در حین انجاماد

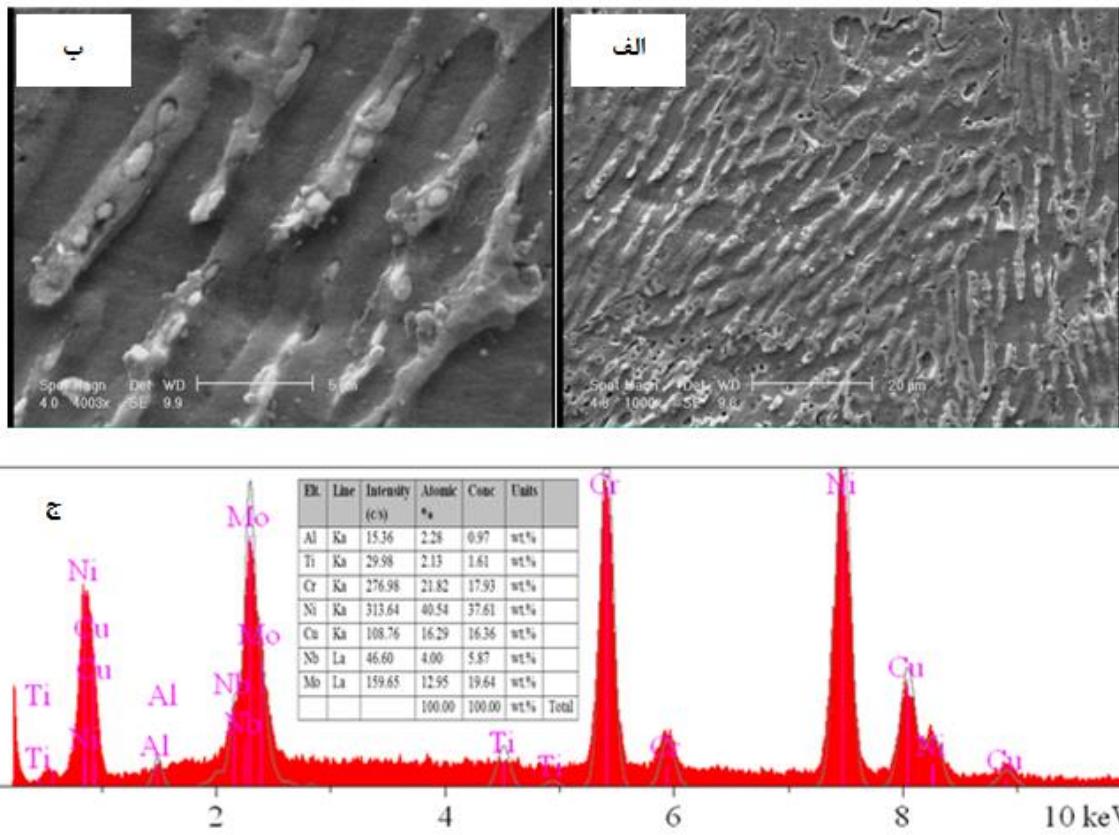
شکل ۵. آنالیز EDS از منطقه‌ی رشد صفحه‌ای (الف) آنالیز نقطه‌ای از زیرلايه و (ب) در منطقه‌ی جوش نزدیک به فصل مشترک.

درصد وزنی بوده که در منطقه‌ی بالای جوش حدود ۹ درصد به دست آمد. آنالیز خطی نشان داد که عنصر مس در این ذرات تجمع یافته و در دندریت‌ها مقدار کمی مس مشاهده شد. با توجه به اینکه اینکونل ۶۲۵ جزء آلیاژهای استحکام یافته با محلول جامد است، تغییرات سختی در منطقه‌ی جوش تغییر چندانی نداشت و با یک شیب ملائم کاهش یافت اما در نزدیکی منطقه‌ی محلول جامد نیکل-مس، شاهد افزایش سختی هستیم. در حین انجاماد لایه‌ی میانی نیکل-مس، این عناصر پس زده می‌شوند و در پشت جبهه‌ی انجاماد تجمع می‌کنند. تجمع عناصر تیتانیوم، آهن،

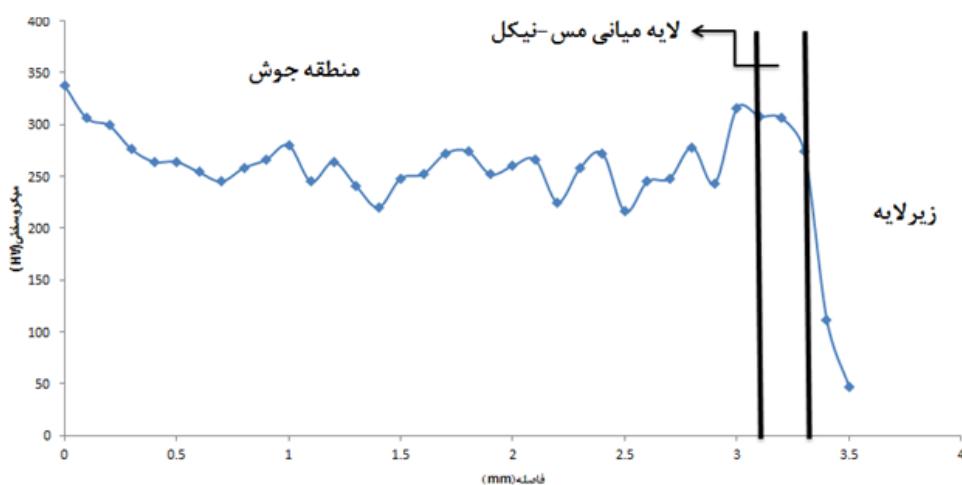
سختی
تغییرات ریزسختی پوشش ایجاد شده از سطح پوشش تا زیرلايه در شکل ۷ دیده می‌شود. بیشترین مقدار سختی در سطح پوشش HV ۳۳۸ گزارش گردید. در سطح پوشش بیشترین سختی به دست آمد که علت آن را می‌توان ریزترشدن ساختار و حضور فازهای ثانویه دانست [۱۴ و ۲۳]. ریزساختار قسمت بالای جوش در شکل ۸ آورده شده است. بررسی ترکیب شیمیایی این ذرات با ذرات تشکیل شده در منطقه‌ی پایینی جوش تفاوتی جز تغییر در درصد مس موجود نداشت به طوریکه درصد مس در فاز ثانویه تشکیل شده در منطقه‌ی پایینی جوش در حدود ۱۶

ناحیه گردیده است.

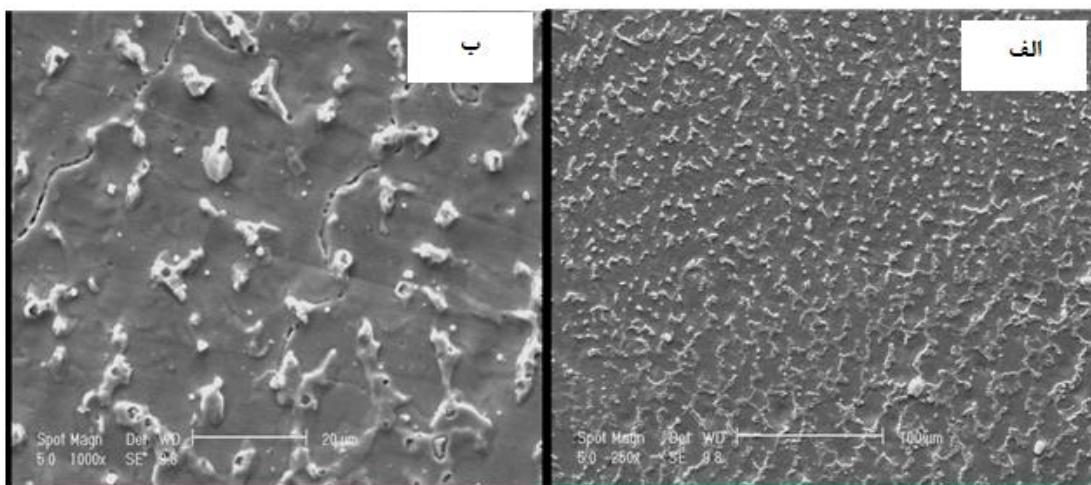
کربن و نیوبیوم در این منطقه موجب افزایش سختی این

شکل ۶. (الف) و (ب) محصولات ثانویه انجمادی در فواصل بین دندربیتی (با بزرگنمایی متفاوت) در منطقه ی نزدیک به محلول جامد نیکل- مس، (ج) آنالیز نقطه ای این محصولات.

شکل ۷. تغییرات سختی پوشش از سطح به زیرلایه.

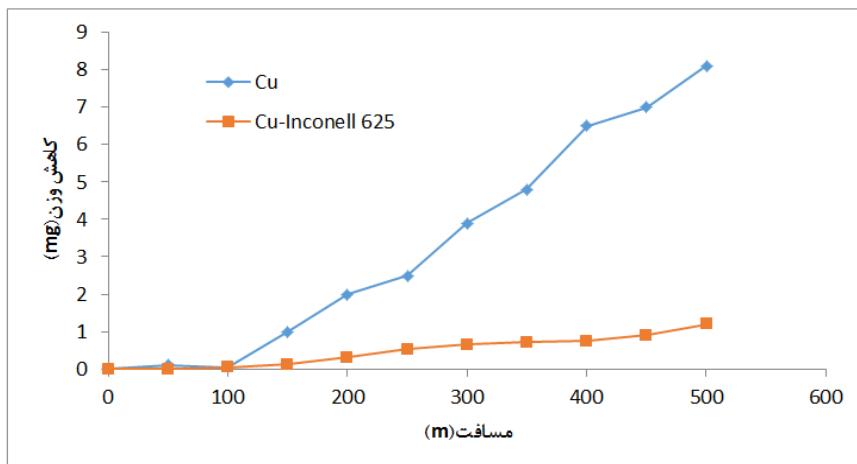

شکل ۸. ریزساختار جوش اینکونل ۶۲۵ در منطقه‌ی بالایی جوش در بزرگنمایی متفاوت: (الف) $250\times$ و (ب) $1000\times$ که نشان دهنده حضور فاز ثانویه به همراه مرزهای ثانویه انجامدی است.

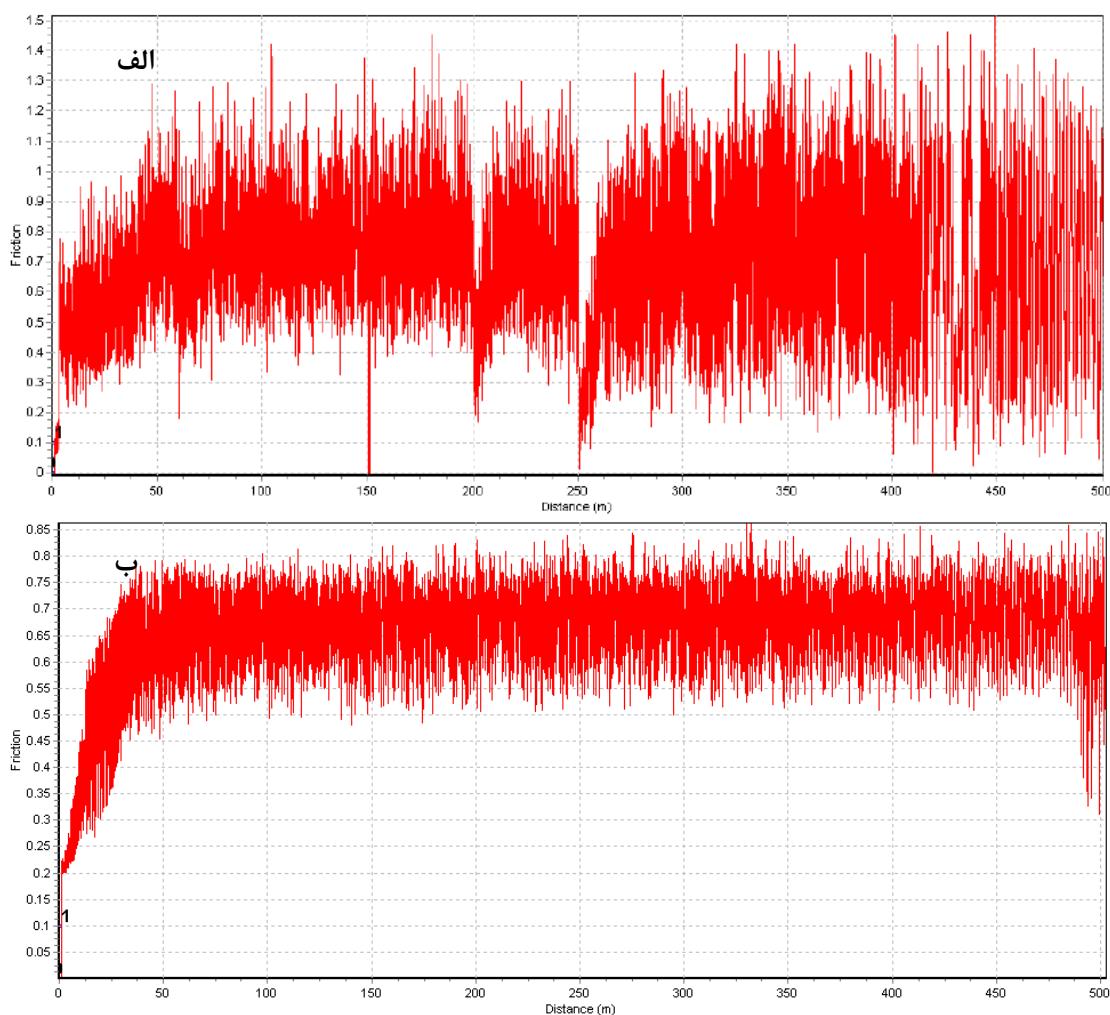
می‌باشد به‌گونه‌ای که رفتار سایشی پوشش نسبت به زیرلایه حدود ۸۵ درصد بهبود یافته است. ضربی اصطکاک پوشش اینکونل ($8/0 - 0/3$) نیز به مراتب کمتر از زیرلایه مسی ($0/5 - 1/2$) در بار ۵ نیوتون می‌باشد که دلیلی دیگر بر ارتقای خواص سایشی مس در حضور اینکونل می‌باشد.

خواص تریبولوژیکی

در یک تماس تریبولوژیکی دو جسم جامد دو پدیده اتفاق می‌افتد: سایش و اصطکاک [۲۴]. نمودارهای کاهش وزن و ضربی اصطکاک مربوط به زیر لایه و پوشش اینکونل در شکل‌های ۹ و ۱۰ نشان دهنده افزایش قابل توجه مقاومت به سایشی نمونه مسی در اثر حضور پوشش اینکونل ۶۲۵

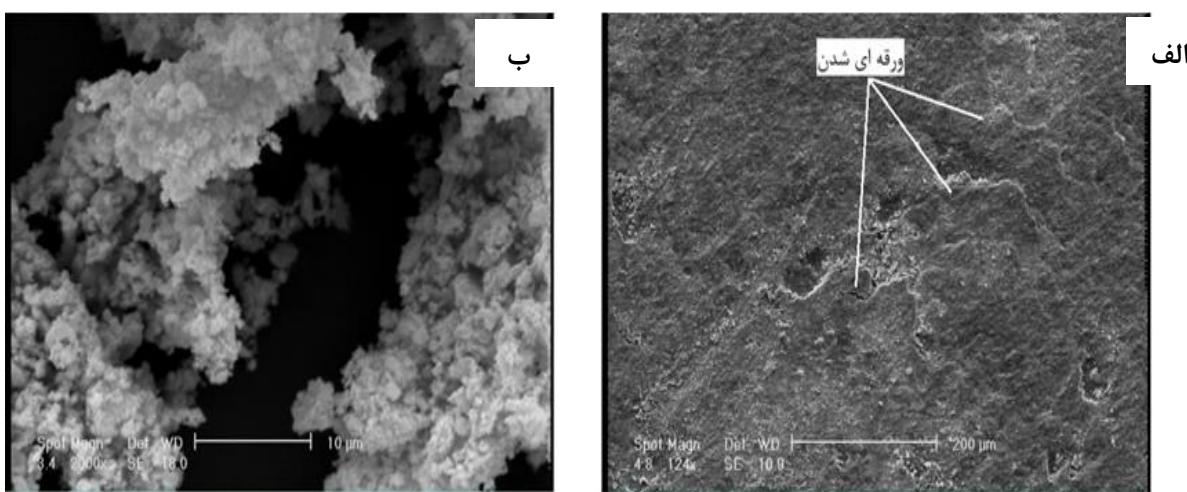
شکل ۹. نمودار کاهش وزن-مسافت در طی آزمون سایش.

شکل ۱۰. نمودار ضریب اصطکاک بر حسب مسافت سایش برای نمونه (الف) مسی و (ب) روکش کاری شده با اینکونول ۶۲۵.

جفت سایشی در دمای محیط وجود نداشته و لذا اثری از لایه اکسیدی مشاهده نمی شود (شکل ۱۱- (الف)). ذرات سایشی زیرلایه مسی به صورت کلوخه هایی متشكل از ذراتی کروی شکل با اندازه هی تقریبی کمتر از $2 \mu\text{m}$ در شکل ۱۱- (ب) دیده می شود. با توجه به مورفولوژی و اندازه هی این ذرات می توان گفت که محصولات سایشی غالبا فلزی هستند [۲۵].

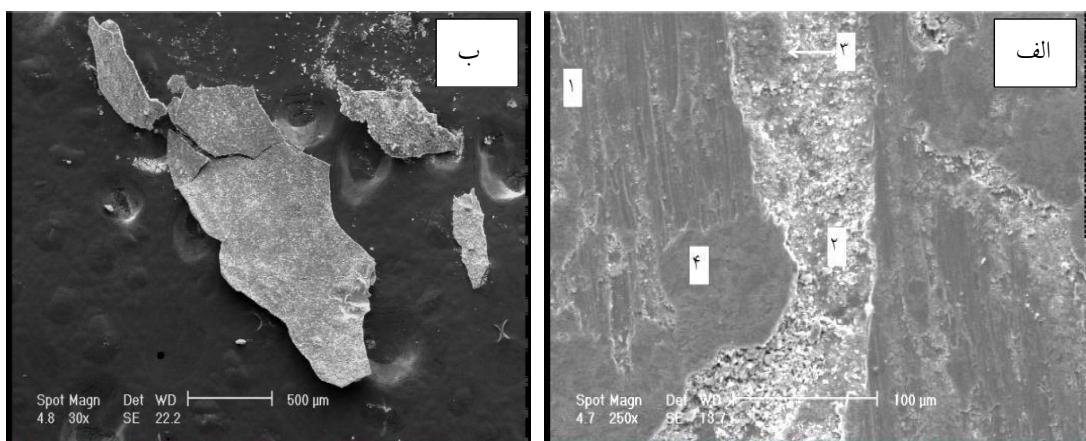
به منظور بررسی مکانیزم سایش، سطوح سایش یافته و محصولات سایشی با استفاده از میکروسکوپ الکترونی مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به شکل ۱۱ مشاهده می شود که مکانیزم حاکم برای نمونه مسی، ورقه ای شدن می باشد. همانطور که در کارهای قبلی نیز مشخص شده است در اثر تماس پین و دیسک با یکدیگر، دمای تربیوسیستم افزایش می یابد اما به علت انتقال حرارت بالای مس، امکان تجمع حرارتی در مناطق تحت تماس با

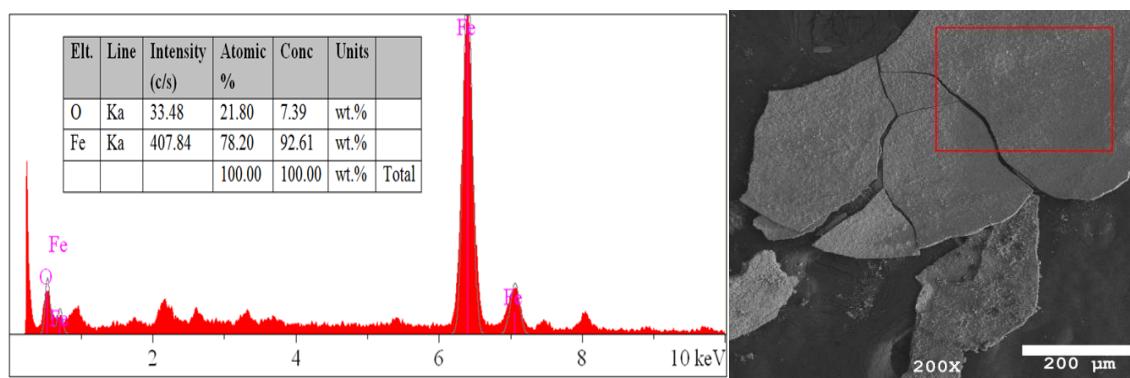
شکل ۱۱. تصاویر SEM از (الف) سطح سایش و (ب) ذرات سایشی پس از آزمون سایش بر زیرلايه مسی.

جزایر به همدیگر می‌پیوندند و سطح را پوشش می‌دهند. در اثر اقرایش ضخامت لایه‌ی اکسیدی، این لایه شکسته می‌شود و مراحل فوق مجدد تکرار می‌شود. بررسی محصولات سایشی (شکل ۱۲- (ب)) نشان داد اندازه‌ی محصولات سایشی بیش از یک میلی‌متر می‌باشد. برای شناخت بیشتر این محصولات از آنالیز EDS کمک گرفته شد. در آنالیز عنصری فقط عناصر آهن و اکسیژن دیده شد. میزان اکسیژن موجود در حدود ۲۲٪ اتمی بود (شکل ۱۳). بنابراین مطمئناً در حین سایش این پوشش لایه اکسیدی تشکیل شده است. طبق مطالعات انجام شده روی سایش سوپرآلیاژها محصولات سایشی احتمالاً از جنس سایش سوپرآلیاژها محصولات سایشی ایجاد شده از جنس Fe_2O_3 می‌باشد [۱۷]. درواقع تنشهای زیاد در اثر شکستن- جوش خوردن و شکستن مجدد محصولات سایشی باعث ایجاد تنش شدید در این محصولات می‌گردد. همچنین خراش‌های ایجاد شده روی سطح نشان می‌دهد که سطح اینکونل ۶۲۵ نیز در اثر سایش از بین رفته است. اما اثری از حضور عناصر اینکونل ۶۲۵ درون آنالیز عنصری و محصولاتی با جنس نمونه مشاهده نشد. با توجه به ضریب اصطکاک بالا و یکسان بودن ترکیب شیمیایی محصولات سایشی و جفت سایشی، مشخص می‌شود که لایه‌ی اکسیدی تشکیل شده از نوع انتقالی است.

شکل ۱۲- (الف) سطح آسیب دیده ناشی از سایش اینکونل ۶۲۵ را نشان می‌دهد. همانگونه که در این شکل مشاهده می‌شود، روی مناطقی از سطح لایه‌ی اکسیدی تشکیل شده است در صورتیکه در نمونه مسی در دمای محیط اثری از لایه‌ی اکسیدی وجود نداشت. مناطق مختلفی در این عکس مشاهده می‌شود که به ۴ منطقه‌ی مختلف تقسیم بندی شده‌اند این مناطق را می‌توان به ترتیب مراحل تشکیل لایه‌ی اکسیدی دانست. با توجه به اینکه سختی جفت سایشی از سختی نمونه به مراتب بالاتر است، در مراحل اولیه‌ی سایش، مکانیزم سایش خراشان موجب پدیدار شدن خطوطی موازی با جهت سایش روی نمونه گردیده است (منطقه ۱). سپس محصولات سایشی تولید شده در شیارهای ایجاد شده به دام می‌افتد و بر اثر نیروی اعمالی شکسته و خرد می‌شوند. در اثر حرارت تولید شده ناشی از اصطکاک این ذرات اکسید می‌شوند (منطقه ۲). نیروی اعمالی و دمای ناشی از اصطکاک موجب زیتر شدن این ذرات به یکدیگر می‌شوند (منطقه ۳). با افزایش مسافت طی شده در آزمون سایش، این لایه به شکل یک لایه‌ی منسجم و مسطح در می‌آید (منطقه ۴). روی سطح سایش یافته، جزایری از لایه‌ی اکسیدی به صورتی که عنوان شد شکل می‌گیرد و با افزایش مسافت طی شده، این

شکل ۱۲. تصاویر SEM از (الف) سطح سایش و (ب) ذرات سایشی پس از آزمون سایش بر پوشش اینکونول ۶۲۵

شکل ۱۳. نتایج آنالیز EDS از محصولات سایشی اینکونول ۶۲۵.

خوردگی نمونه‌ها نیز توسط رابطه استرن-گری (رابطه ۳) محاسبه [۲۷] و در جدول ۵ آورده شده است.

$$R_p = \frac{\beta_a \times \beta_c}{2.303 i_{corr}(\beta_a + \beta_c)} \quad \text{رابطه ۳}$$

در منحنی‌های پلاریزاسیون، شاخه کاتدی مربوط به آزاد شدن گاز هیدروژن و در برخی موارد گاز اکسیژن و شاخه آندی مربوط به نمونه و نشان دهنده انحلال فلز و واکنش‌های پاسیو شدن مجدد^۲ و یا تشکیل پوشش می‌باشد. همانطورکه در شکل ۱۴ قابل مشاهده است شاخه آندی نمونه مسی را می‌توان به سه قسمت تقسیم بندی کرد، که منطقه اول (پتانسیل‌های پایین‌تر) نشان دهنده

خواص خوردگی

آزمون‌های پلاریزاسیون، به دلیل اعمال پتانسیل، قادر به تسريع نفوذ عوامل خورنده به داخل پوشش‌ها شده و پوشش در معرض هجوم غلظت بیشتری از یون‌های مخرب نظیر کلرید قرار می‌گیرد. لذا یک وضعیت خوردگی تسريع یافته^۱ ایجاد می‌شود [۲۶].

منحنی‌های پلاریزاسیون زیرلایه مسی بدون پوشش و پس از روکش کاری اینکونول ۶۲۵ پس از ۳۰ دقیقه غوطه‌وری در محلول ۳/۵ درصد کلرید سدیم در شکل ۱۴ نشان داده شده است. داده‌های بدست آمده از برونویابی تافل منحنی‌های پلاریزاسیون نظیر دانسیته جریان خوردگی (i_{corr}، پتانسیل خوردگی (E_{corr}، شبکه‌های آندی و کاتدی و β_a) در جدول ۵ ارائه شده است. مقادیر مقاومت به

² repassivation

¹ Accelerated Corrosion

در مقابل هجوم یون‌های خورنده عمل کند و نرخ خوردگی مس را تا حدوداً ۸۸۵ برابر کاهش دهد که مقدار بسیار قابل توجهی است. این نرخ خوردگی اندک عماً به معنای عدم وقوع خوردگی در حضور روکش اینکونل ۶۲۵ می‌باشد.

جدول ۵. داده‌های الکتروشیمیایی بدست آمده از شکل ۱۴

R_p (Ω)	$-\beta_c$ (mV.deg $^{-1}$)	β_a (mV.deg $^{-1}$)	i_{corr} (nA/cm 2)	E_{corr} (mV vs. SCE)	نمونه
1×10^4	۹۶	۷۱	۲۳۹	-۲۲۱/۵	Cu
2×10^{11}	۴۱	۱۶	۰/۲۷	-۳۰/۸	Cu-Inconell 625

نتیجه گیری

۱- روکش کاری اینکونل ۶۲۵ با فرایند جوشکاری قوسی تنگستن-گاز، بدون ترک و تخلخل بر سطح مس قابل انجام می‌باشد.

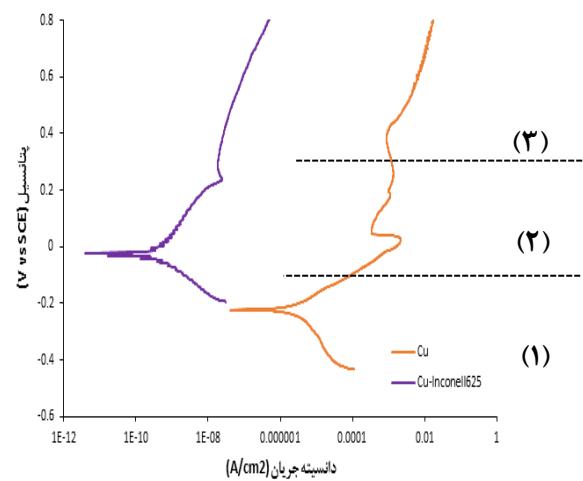
۲- با توجه به حلایت کامل نیکل و مس در یکدیگر، یک لایه‌ی میانی با ترکیب شیمیایی Cu-Ni-Cr_Mo در ساختار تشکیل شده است. این لایه موجب پیدایش یک شیب مناسب سختی از زیرلایه به روکش می‌گردد.

۳- ساختار روکش ایجاد شده روی مس بصورت محلول جامد آستانتی همراه با ذرات تقویت کننده زمینه است که حضور این ذرات درون فاز آستانتی موجب افزایش سختی سطح تا ۳۳۸ ویکرز می‌شود.

۴- مقایسه رفتار سایشی پوشش ایجاد شده با زیرلایه، نشان داد که مقاومت به سایش پوشش در بار ۵ نیوتن و دمای محیط نسبت به مقاومت به سایش زیرلایه، حدود ۸۵ درصد بهبود یافته است.

۵- بهبود رفتار سایشی پوشش نسبت به زیرلایه را می‌توان به تغییر مکانیزم سایش از مکانیزم ورقه‌ای شدن به مکانیزم سایش اکسیداسیونی نسبت داد.

ناحیه فعال تاfeld است که رفتار انتقال بار و انتقال جرم کنترل کننده سیستمیک خوردگی می‌باشد. ناحیه دوم یا بعارتی پیک اول بیانگر انحلال فلز و تشکیل لایه CuCl در معرض محیط کلریدی است که در این محدوده، نرخ واکنش آندی توسط تشکیل و یا انحلال لایه CuCl می‌باشد و ناحیه سوم (پیک دوم) که در پتانسیل‌های بالاتر شکل می‌گیرد، بعلت تشکیل لایه اکسیدی مس (CuO) رخ می‌دهد.[۲۸]

شکل ۱۴. منحنی‌های پلاریزاسیون زیرلایه مسی و پوشش اینکونل ۶۲۵

داده‌های ارائه شده (جدول ۵) بوضوح نشان می‌دهد که روکش کاری توسط اینکونل رفتار خوردگی بسیار مطلوبی را فراهم می‌کند. مطابق شکل ۱ (نتایج XRD) روکش کاری توسط اینکونل ۶۲۵ موجب تشکیل یک ساختار تک فاز آستانتی Ni-Cr-Mo بر سطح فلز شده است، که این فاز بدلیل حلایت کامل عناصر نیکل و مس در یکدیگر، پیوند متالورژیکی قوی عاری از تخلخل و ترک با زیرلایه مسی ایجاد کرده است. لذا مقاومت به خوردگی بالای این لایه را می‌توان بنابر سه دلیل دانست: (۱) فاز ایجاد شده بر سطح تک فاز بوده و هیچ فاز ثانویه‌ای در پوشش مشاهده نشده. (۲) این فاز پیوند بسیار قوی با زیرلایه داشته است. (۳) عناصر Cr, Ni و Mo عناصری مقاوم به خوردگی می‌باشند[۲۹ و ۳۰]. بنابراین این پوشش می‌تواند مانند سدی

فرایند جوشکاری GTAW، نشریه علمی پژوهشی علوم و
مهندسی سطح، ۱۵-۲۵(۱۳۹۷)۳۷.

10. A. Dudek, B. Lisiecka, *Surface Treatment Proposals for the Automotive Industry by the Example of 316L Steel, Multidisciplinary Aspects of Production Engineering*, 1 (2018) 369-376.

11. H. Abed, F. M. Ghaini, H. R. Shahverdi, *Characterization of Fe49Cr18Mo7B16C4Nb6 high-entropy hardfacing layers produced by gas tungsten arc welding (GTAW) process*, Surface and Coatings Technology, 352 (2018) 360-369.

13. M. J. Ciesalk, *The welding and solidification metallurgy of alloy 625*, Welding Research Supplement, (1991) 49-56.

14. H. Kashani, A. Amadeh, H. M. Ghasemi, *Room and high temperature wear behaviors of nickel and cobalt base weld overlay coatings on hot forging dies*, Wear, 262 (2007) 800-806, 2007.

15. A. H. Elsawy, *Characterization of the GTAW fusion line phases for superferritic stainless steel weldments*, Journal of Materials Processing Technology, 118 (2001) 127-131.

16. M. Rozmus-Górnikowska, M. Blicharski, J. Kusiński, *Influence of weld overlaying methods on microstructure and chemical composition of Inconel 625 boiler pipe coatings*, Metallic Materials, 52 (2014) 1-7.

17. M. J. Moradi, M. Katabchi, *An Experimental Study of Microstructure and Mechanical Behavior of Alloy 625 Weld Overlay Deposited on ASTM A516 Grade 70*, Indian Journal of Science and Technology, 8 (2015) 1-5.

۱۸. م. شمعانیان، ع. اشرفی، متالورژی جوشکاری، دانشگاه صنعتی اصفهان: مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان، ۱۳۹۳.

19. X. Xixue, D. Xinjie, W. Baosen, *The effect of post-weld heat treatment temperature on the microstructure of Inconel 625 deposited metal*, Journal of Alloys and Compounds, 593 (2014) 110-116.

20. K. Feng, Y. Chen, P. Deng, Y. Li, H. Zhao, F. Lu, Z. Li, *Improved high-temperature hardness and wear resistance of Inconel 625 coatings fabricated by laser cladding*, Journal

-۶ حضور کروم، نیکل و همچنین ساختار یک شکل آستیتی و ایجاد پیوندهای قوی متالورژیکی با زیرلايه باعث کاهش ۸۸۵ برابری نرخ خوردگی پوشش اینکومنل ۶۲۵ در مقایسه با زیرلايه مسی می گردد.

مراجع

1. N. Karthik, Y.R. Lee, M.G. Sethuraman, *Hybrid sol-gel/thiourea binary coating for the mitigation of copper corrosion in neutral medium*, Progress in Organic Coatings, 102 (2017) 259-267.
2. J. Jiang, R. Li, T. Yuan, P. Niu, C. Chen, K. Zhou, *Microstructural evolution and wear performance of the high-entropy FeMnCoCr alloy/TiC/CaF₂ self-lubricating composite coatings on copper prepared by laser cladding for continuous casting mold*, Journal of Materials Research, 55 (2019) 1-12.
3. E. Mohammadi, H. Nasiri, J. V. Khaki, S. M. Zebarjad, *Copper-alumina nanocomposite coating on copper substrate through solution combustion*, Ceramics International, 44 (2018) 3226-3230.
4. J. Chen, S. J. Bull, *The investigation of creep of electroplated Sn and Ni-Sn coating on copper at room temperature by nanoindentation*, Surface and Coatings Technology, 203 (2009) 1609-1617.
5. B. Jiang, S. L. Jiang, A. L. Ma, Y. G. Zheng, *Effect of heat treatment on erosion-corrosion behavior of electroless Ni-P coatings in saline water*, Materials and Manufacturing Processes, 29 (2014) 74-82.
6. P. Zhang, M. Li, Z. Yu, *Microstructures Evolution and Micromechanics Features of Ni-Cr-Si Coatings Deposited on Copper by Laser Cladding*, Materials, 11 (2018) 14-26.
7. F. H. Lu, H. Y. Chen, *Characterization of titanium nitride films deposited by cathodic arc plasma technique on copper substrates*, Surface and Coatings Technology, 130 (2000) 290-296.
8. B. Silwal, J. Walker, D. West, *Hot-wire GTAW cladding: inconel 625 on 347 stainless steel*, The International Journal of Advanced Manufacturing Technology, 12 (2019) 1-10.
۹. ا. ق. رحمتی، ر. درخشند، م. کریمی، بررسی ریزساختار و سختی فولاد منگنزی با ایجاد لایه حاوی ذرات WC توسط

of Materials Processing Technology, 243 (2017) 82-91.

21. S. K. Rai, A. Kumar, V. Shankar, T. Jayakumar, K. B. S. Rao, B. Raj, *Characterization of microstructures in Inconel 625 using X-ray diffraction peak broadening and lattice parameter measurements*, Scripta Materialia, 51 (2004) 59-63.

22. F. Xu, Y. Lv, Y. Liu, F. Shu, P. He, B. Xu, *Microstructural evolution and mechanical properties of Inconel 625 alloy during pulsed plasma arc deposition process*, Journal of Materials Science & Technology, 29 (2013) 480-488.

23. J. F. Wang, Q. J. Sun, H. Wang, J. P. Liu, J. C. Feng, *Effect of location on microstructure and mechanical properties of additive layer manufactured Inconel 625 using gas tungsten arc welding*, Materials Science and Engineering: A, 676 (2016) 395-405.

24. M. Palaniappa, S. K. Seshadri, *Friction and wear behavior of electroless Ni-P and Ni-W-P alloy coatings*, Wear, 265 (2008) 735-740.

۲۵. ف. اشرفی زاده، م. صالحی، متالورژی سطح و تریبولوژی، جلد اول، انتشارات انجمن علوم و تکنولوژی سطح ایران، ۱۳۷۴.

26. D. E. Talbot, J. D. Talbot, *Corrosion science and technology*, CRC Press, 2018.

27. V. Feliu, J. A. González, C. Adrade, S. Feliu, *Equivalent circuit for modelling the steel-concrete interface. II. Complications in applying the stern-geary equation to corrosion rate determinations*, Corrosion Science, 40 (1998) 995-1006.

28. A. M. Alfantazi, T. M. Ahmed, D. Tromans, *Corrosion behavior of copper alloys in chloride media*, Materials & Design, 30 (2009) 2425-2430.

29. T. E. Abioye, D. G. McCartney, A. T. Clare, *Laser cladding of Inconel 625 wire for corrosion protection*, Journal of Materials Processing Technology, 217 (2015) 232-240.

30. N. Papageorgiou, A. Von Bonin, N. Espallargas, *Tribocorrosion mechanisms of NiCrMo-625 alloy: an electrochemical modeling approach*, Tribology International, 73(2014) 177-186.